Nr. 37.

Warszawa

$\frac{3}{15}$ września 1866 r.

Wychodzi w każdą sobotę.

Redakcja przy ulicy Nowy-Świat 14.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Harmonja interesów, solidarność, — oto jest nowe hasło, pod którém obecnie układają się sprawy. Coraz widoczniejszém się staje, że kapitały — te osławione samolubne, zimne potęgi, te wynarodowione, koczujące bogactwa, odgrywają wielką rolę apostołów solidarności ludzkiéj, spełniają posłannictwo pionierów nowéj równowagi społeczności. Dobre zrozumienie zjawisk ekonomicznych i finansowych odsłania całą ujemność mniemanych korzyści na osłabieniu i poniżeniu sąsiada polegających, a prowadzi wprost do uznania wspólności interesu, jedności celu. W ostatecznym rezultacie dawnéj rownowagi dynamicznéj leży wojna, nowéj zaś harmonijnéj—wymiana usług, postęp ogólny.

Świat finansowy zaczyna się oswajać z widmem Wschodu, może nawet dla tego, że przybiera ono cechy rzeczywistości,—a często rzeczywistości mniéj czynią wrażenia aniżeli ich cienie. Otóż polepszenie targów pieniężnych jest powszechne; kapitały się pojawiają, skup zniża się i wyrównywa. Za bankiem francuskim (3%) goni podwojonym krokiem b. angielski (5%), tak, iż w miesiąc obniżył swą stopę o połowę, a różnica względem Paryża z 6% zeszła do 2%. Wszakże dalsze zwiększenie funduszu metalicznego świadczy o stagnacji interesów; zwiększenie zaś portfelu b. fran. jest chwilowe, przez napływ do ściągu (incasso) w końcu sierpnia. Nie ma jeszcze objawów ożywienia pracy i powrotu zaufania, są tylko do tego dobre warunki.

Minister finansów austrjacki, po wyczerpaniu z kredytu 200/m. gul. (prawem z 7 lipca udzielonego) dopiero 60/m., upoważniony został obecnie, w granicach pozostałych 140/m., do wypuszczenia na 50/m. obligacij 5%-wych umarzalnych z ½ %, a następnie, w miarę potrzeby i do wysokości 90/m., biletów banku narodowego 1 i 5 guldenowych.

Renta francuska doszła do $70,^{20}$, włoska w Paryżu $57,^{50}$, we Florencji $59,^{50}$, konsole ang. 89½.

Nasze kursa znacznie się polepszyły, zapewne skutkiem wywozu zboża z Królestwa i Cesarstwa; tylko listy likwidacijne po losowaniu obniżyły się prawie o 5% i akcje k. ż. W.-Wied. straciły 3%.

na Berlin	2 m.	$127,^{66}$	doraźnie	$128,^{7}$
„ Paryż	2 m.	$127,^{8}$	„	$128,^{4}$
„ Londyn ...	3 m.	$127,^{5}$	„	$129,^{1}$
„ Wiedeń ...	2 m.	$99,^{8}$	„	$100,^{6}$

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 7—13 września.

	Stopa %	RÓWNIA (pari)	CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU: Piątek 7 wrześ. święto	Sobota 8 święto	Poniedz. 10 święto	Wtorek 11 święto	Środa 12	Czwar. 13	Stosunek ost. do pari na 100.
			R	u	b	l	e		
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 250. 500).	4	100	.	.	.	.	.	*83,17	*$83\frac{1}{6}$
Bilety Skarbu Kr. Pol.	$4\frac{3}{25}$	100	.	.	.	.	.	.	.
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup..	4	75	.	.	.	.	.	.	.
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup.	5	45	.	.	.	.	.	.	.
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	.	.	.	.	.	.	.
	5	30	.	.	.	.	.	.	.
Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	.	.	.	.	.	.	.
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	.	.	.	.	62	61,83	$61\frac{4}{5}$
kupon	.	.	.	.	.	.	.	$114,\frac{4}{9}$	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)............	5	100	.	.	.	.	.	.	.
6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	.	.	.	.	111,75	111,50	$111\frac{1}{2}$
„ „ z 1866 r......	5	.	.	.	.	.	106,33	106,50	$106\frac{1}{2}$
Metaliki (300) lutowe	4	100	.	.	.	.	.	100,67	$100\frac{2}{3}$
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	.	.	.	.	.	100,17	$100\frac{1}{6}$
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)..	5	100	.	.	.	.	83,75	.	$83\frac{3}{4}$
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000).	4	100	.	.	.	.	84,90	.	$84\frac{9}{10}$
„ „ „ ser. 2	4	100	.	.	.	.	81,50	.	$81\frac{1}{2}$
„ kupon.............	.	.	.	.	.	.	.	0,90	.
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	.	.	.	.	.	*70	*$116\frac{2}{3}$
„ „ W-B. (100. 150) ...	4	100	.	.	.	.	.	*63,75	$63\frac{3}{4}$
„ „ Teresp. (100).....	5	100	.	.	.	.	.	91	91
„ „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	.	.	.	.	.	.	.
Obligi D. Ż. W-Peters. (125. 500).	$4\frac{1}{2}$	100	.	.	.	.	.	.	.
2. Wexle.									
Berlin........(Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	.	.	.	.	117,60	118,50	$127\frac{2}{3}$
Gdańsk....... (100) „	.	92,857	.	.	.	.	117,30	118,20	$127\frac{1}{3}$
Hamburg.....(M. B. 300) „	.	140,855	.	.	.	.	.	*181,50	*$128\frac{4}{5}$
Londyn....... (Ł. 1) 3 „	.	6,304	.	.	.	.	8,03	8,04	$127\frac{1}{2}$
Paryż ....(Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	.	.	.	95,10	96,15	$127\frac{4}{5}$
Wiedeń....... (Gul. 150) „	.	92,857	.	.	.	.	.	*92,70	*$99\frac{4}{5}$
Petersburg....(Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	.	.	.	*99,50	*$99\frac{1}{2}$
3. Monety.									
Półimperjał....................	.	5,15	.	.	.	.	.	.	.
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski.............	.	3	.	.	.	.	.	.	.
Rubel srebrny..................	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski....................	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjački	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Peter.	Londyn	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Hamburg.
bankowa:	6^0_0	$6\frac{1}{2}$ (7)	5	3	5	5	4	—
giełdowa:	—	9 (10)	$4\frac{1}{2}$	3	5	$3\frac{3}{4}$ (4)	$3\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$ (4)

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 4 września.	w ciągu tygod. przyb. (+) ub. (—)	w d. 11 września.
	r u b l i		
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Warsz.	1.291.877, 95	+ 80.496, 89½ — 121.782, 54	1.250.592, 30½
1. Skup: Portfel wexli kraj. w Łodzi.	74.739, 40½	+ 6.919, 78 — 4.369 55	77.289, 63½
1. Skup: Portfel „ zagranicznych	—	+ 162.553, 88 — 28.086, 68½	134.467, 19½
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...	1.509.627, 92½	+ 45.190, 16 — 28.976, 66	1.525.841, 42½
3. „ na zast. towarów a) wełny .	386.750 —	+ 750, 75 — 610, 75	386.890 —
3. „ na zast. towarów b) in. tow.	220.547, 40½	+ 0, 63 — 5.915, 63	214.632, 40½
Łącznie (3)	607.297, 40½	— 5.775 —	601.522, 40½
4. „ „ kosztowności..	564.918, 39½	+ 3.298, 23 — 7.237, 75	560 978, 87½
5. Otwarte kredyta.	3.558.326, 39	+ 349.663, 26 — 296.620, 71½	3.611.368, 93½
6. Kasa: Monety srebrne	2.767.816, 94¾	— 1.637, 62½	2.766.179, 32¼
6. Kasa: „ złote	30.477, 60	—	30.477, 60
6. Kasa: Bilety Banku Polskiego	515.351 —	— 7.370 —	507.981 —
6. Kasa: „ Kred. Cesarstwa......	766.791 —	+ 31.736 —	798.527 —
Łącznie (6)	4.080.436, 54¾	+ 22.728, 37½	4.103.164, 92¼

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 30/31 sierpnia.

STAN CZYNNY	B. francuski.	B. angielski	STAN BIERNY	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n k ó w			*f r a n k ó w*	
Fundusz metaliczny	745.094466	395.800500	Bilety w obiegu	980.520725	597.462750
Portfel	643.367248	598.437100	Przekazy z term. kilkod..	29.838685	15.098150
Zaliczenia na złoto i rozm.	51.363136		Rachunki bieżące prywatne......	342.135725	461.826250
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	79.796500	267.793075	Rachunki bieżące skarbowe.... .	90 602301	103.426200
Dług skarbu i inne wart..	157.432631	375.000000	Kapitał zakładowy	182.500000	363.825000
			Zysk do kapit. doliczony .	7.044776	
			Inne bierniki	44.411769	95.392325
	1.677.053981	1.637.030675		1.677.053981	1.637.030675

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Ludność Węgier** łącznie z krajami do korony Ś-go Stefana należącemi (*partes adnexae*), według najwłaściwszego podziału na 3 grupy i na główne plemiona, przedstawia obraz następujący (cyfry wzięte z „Etnografji Austrji"—C z ö r n i g'a).

	1. Kr. Węgierskie z Banatem i Wojewodziną (m. kw. 3.644,47)	2. Siedmiogród (1.054,2)	3. Slawonja, Kroacja, Dalmacja i Pogranicze (1.123,56)	Razem (5.822,23)	Na 100 og. ludn.
Madziary..................	5.135.000	700.000	15.000	5.850.000	39%
Słowianie	2.925.000	.	2.118.000	5.043.000	33,6
Rumuni	950.000	1.250.000	125.000	2.325.000	15,5
Niemcy	950.000	250.000	50.000	1.250.000	8,34
Żydzi	330.000	15.000	5.000	350.000	2,34
Cyganie, Albańczycy, Armianie, Włosi i in.	54.000	70.000	58.000	182.000	1,22
Łącznie	10.344.000	2.285.000	2.371.000	15.000.000	—

— **Zarząd skarbowy Gladston'a.** Ostatnia zmiana ministerstwa angielskiego ma pod wielu względami charakter wsteczności. Pomijając już politykę zewnętrzną, w któréj i poprzedni gabinet anachronizmem trącił, a w czém dzisiejszy prześcignąć go usiłuje; pomijając kwestję reformy wyborczéj, w któréj nowy gabinet ujemnéj szuka podstawy;— największéj może do pożałowania jest opuszczenie kierunku finansami Anglji przez Gladston'a, w obec niezaprzeczonych dowodów, że był na wysokości powołania. Zniżenie podatków, zmniejszenie długu publicznego, obok zwiększenia dochodu skarbowego — to prawdziwe tytuły sławy dla ministra skarbu.

Podajemy w treści dokładnéj co o Gladstonie mówi *Ekonomista* angielski z d. 30 czerwca: „...Cyfry świadczą wymownie, że p. Gladstone był znakomitym kanclerzem skarbu; oto jest prosty bilans jego czynów finansowych: A naprzód obaczmy wykaz opłat zniesionych lub zniżonych, pomijając podatek dochodowy (income tax).

Zniżenie w f. ster.	*Cła*	*Akcyzy*	*Stemple ubesp. i inne*
W r. 1860......	2.840931	105000	—
1861......	279558	1.350000	—
1862......	98671	250000	5000
1863......	1.896319	—	—
1864......	1.744384	15000	365000
1865......	2.214981	10000	520000
1866......	477000	—	85000
	9.551844	1.730000	975000
Potrącając *zwiększenie* głównie w 3-ch pierwszych latach..........	833291	1.238000	243500
Zniżenie rzeczywiste w lat7...	8.718553	492000	731500

Razem 9.942053 f. ster.
= przeszło 250/m. fr.

Co do podatku dochodowego—tego potężnego narzędzia reformy R. Peel'a, używał go zręcznie i Gladstone, jako siły rezerwowéj,—to podwyższając, to zniżając w miarę potrzeby; ostatecznie zaś zostawił go niższym o $^1/_5$ niż zastał, z tym niewątpliwym objawem wzrostu bogactwa krajowego, że kiedy w r. $18^{59}/_{60}$ podatek 5-pensowy z funta ster. (czyli $2^1/_{12}$ % dochodu) dał skarbowi 6.683507 f. ster.; to w $186^5/_6$ r. 4-pensowy ($1^2/_3$ %) przyniósł prawie tyleż, bo 6.390000 f. st.

Zważyć przytém należy, że p. Gladstone miał do pokonania nadzwyczajne trudności, wypływające głównie z powiększonych kosztów wydziału wojny:

I tak:

	Wydatki armji	*floty*	*razem*
W $185^8/_9$... f. st.	13.294000	9.215000	22.509000
— $18^{60}/_{61}$.. „	18.013000	13.331000	31.344000
Więcéj w r. $18^{60}/_{61}$			9.165000

Pomimo to dług publiczny został zmniejszony, a mianowicie:

	Dług ustalony	*terminowy i bieżący*	*razem*
1 kwiet. 1859 f. st.	786.801154	37.133726	823.934880
— 1866 „	773.313229	29.529720	802.842949
Mniéj w r. 1866..	13.487925	7.604006	21.091931

(= 527,³/m. fr.)

Dochód budżetowy z 64.663000 podniósł się do 65.914000 f. ster., a w latach pośrednich przechodził 70/m.

Możnaby może zarzucić p. Gladston'owi zbyteczny pośpiech w początku jego reformatorskiéj działalności, skupienie na jeden rok 1860 tego, coby lepiéj było rozłożyć na dwa lub trzy lata; ale zarzut podobny maleje w obec wielkości dokonanych rezultatów, i Gladstone będzie dla potomności takąż, jeśli nie większą znakomitością, jak Pitt i R. Peel. Ich to politykę on rozwinął i w czyn wprowadził, — politykę rozwoju handlu i dochodu publicznego przez zniżenie podatków i wzmocnienie przemysłu. Dodajmy, że wielką jest zasługą Gladston'a obudzenie interesu w rozprawach budżetowych. Budżet dla niego jest dziełem sztuki. Cyfry przez niego ugrupowane, mają swą piękność, swoją grację; — dla tego też posiedzenie budżetowe parlamentu,— t. z. *noc budżetowa* (Budget night)—niegdyś najnudniejsze, stało się największéj zajmującém i ożywionem." (*The Economist*).

— **Kolonja rolniczo-przemysłowa.** „Przegląd Tygodniowy" (Nr. 35) wspominając o *targu centralnym żywności*, o którym wiadomość podaliśmy (Mer. Nr. 31), czyni słuszną uwagę, że warunkiem powodzenia tego przedsięwzięcia jest zakładanie na większą skalę ogrodów, kurników, mleczarni w okolicach Warszawy.

Otóż mamy na to odpowiedź gotową: w związku z projektem targu jest inny — projekt *kolonji rolniczo-przemysłowéj* pod Warszawą, na wzór istniejących we Francji: Mettray albo Petit-Bourbon, gdzie z przemysłem połączony jest cel utrzymania i wykształcenia sierot i dzieci opuszczonych.

Co do twierdzenia P. T. jakoby luźne zwyczaje handlowe wieśniaków czyniły wszelką organizację niemożebną,—temu stanowczo zaprzeczamy. Bezwątpienia pewniejsza jest instytucja stawająca na zwyczajach już wyrobionych, niż powstająca z powołaniem początkowania. Ale też rola téj ostatniéj ważniejsza, a nawet często powodzenie świetniejsze, choć więcéj oddalone. Banki szkockie zakładały filje w miejscowościach najmniéj do używania kredytu usposobionych; Amerykanie przeprowadzają koleje przez pustynie. A któż zaprzeczy, że te śmiałe początkowania wywołały, wyrobiły zwyczaje i postęp znakomicie przyśpieszyły?

— **Telegraf atlantycki.** Według wiadomości otrzymanéj 3 września w Londynie ze statku *Great-Eastern*, udało mu się już wynaleść i podnieść z dna oceanu, z głębokości 2.400 sążni, linę telegraficzną w r. z. zagubioną. Już przed miesiącem koniec téj liny był odszukany przez dwa inne parowce: Albany i Terrible; ale z powodu wielkiéj głębokości nie powiodło się jéj podniesienie. Teraz już nie ulega wątpliwości, że wkrótce dwa druty połączą obie półkule. Własności elektryczne liny zeszłorocznéj są jak najlepsze.

Niezmierna wysokość taryfy depesz wywołała oburzenie prasy amerykańskiéj; oznajmiła ona kompanji, że nie myśli płacić drożéj jak 1 dolar za wyraz, t. j. prawie $^1/_5$ ceny taryfy. Z drugiéj strony, taż sama okoliczność wywołuje spółzawodnictwo: w N.-Jorku zawiązuje się spółka z kapitałem 10/m. dol., mająca na celu przeprowadzenie telegrafu do Lizbony przez wyspy Bermudzkie i Azorskie.

W drukarni Gazety Polskiéj. Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.